

Pedagojik bir araç olarak bu kitap

PLATON

Giriş

Son yıllarda öykü anlatımı kavramına olan ilginin giderek artış göstermesi bilinen bir gerçektir. Daha spesifik bir şekilde söylemek gerekirse eğlence aracı olmasının yanında sanat ve teknik olarak öykü anlatımı hem eğitimde hem de kültürel boyutta dünya çapında başarı kazanmaktadır.

Bununla birlikte modern insanın öykü anlatımı ile uğraşı; çevre, çeşitlilik vb. konularla ilgili eğlence, eğitim, farkındalık ve ifade etme gibi birçok etkenle bağlantılıdır.

Bu çalışma “PLATON” özel anaokulunda uygulanmakta olan öykü anlatımı metinleri gibi öğretici uygulamalar ışığında öykü anlatımının gerekliliği ve eğitim sektöründeki rolünü kısaca tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Öykü Anlatımı Sanatı

Öykü anlatımı sanatı sözel dil formunda ortaya çıkmıştır ve insanlığın ilk zamanlarına kadar uzanmaktadır. Bununla birlikte saf öykü anlatımı evrim geçirmiştir ve zaman içinde terk edilmiştir. Anlatımın dinamikleri ise korunmuştur, yeni şartlar ve koşullar altında yaygınlaşmıştır ve muğlak bir role sahip olduğu mevcut döneme ulaşmıştır.

Dil, serbest ifade, iletişim, hayal etme, eğlence vb. öyküler aracılığıyla yerleşmiştir ve gelişmiştir. Bu şekilde anlatımın kullanımı zaman içinde değişmiştir ve yeni bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle küreselleşen çağda öykü anlatımı yoluyla kültürlerin buluşması sağlanmakta, aynı zamanda farklılıklar saygı ve bilgi ile karşılanmaktadır. Öyküler sayesinde kültürel kimlikler ve farklı ülkelerin kültürleri korunmaktadır ve tüm bunlar nihai olarak bu tekniği sosyal iletişim için olumlu ve etkili bir yol haline getirmektedir. (Tsilimeni, 2007)

Sonuç olarak bu noktada öykü teriminin ne anlama geldiğini açıklamak gerekmektedir. Zaman zaman bu konuda farklı görüşler olmuştur. Bunlardan birisi sözel anlatımın (öykü anlatımının) canlı bir dinleyici grubu huzurunda gerçek ya da hayali bir öykünün anlatımı ya da iletimi olduğudur. (Nanson, 2005)

Diğer bir görüş ise kelimeye sanatsal bir önem yüklemektedir ve buna sahip olan kişi sözel olarak gerçek ya da hayali olayları tasvir edebilmektedir. (Tsilimeni, 2007)

Dolayısıyla öykü teriminin kavramsal tanımı ışığında bu tekniğin sadece edebiyat ya da dilbilimine atıfta bulunmadığı fakat aynı zamanda sadece olumlu öğeleri içeren günlük yaşamı da kapsadığı açıktır. (Parisis I. & Parisis N., 1999, Tsilimeni, 2007 de belirtildiği gibi.)

Eğitimde Öykü Anlatımı

Öykü anlatımı hem Yunanistan'da hem de tüm dünyada yoğun olarak kullanılan bir eğitim stratejisidir. Daha spesifik olarak öykü anlatımı; ülkemizde, küresel boyutun aksine çok erken öğretim programının parçası olmuştur, dilsel ve sözel gelişimle uyumlu bir şekilde özellikle erken çocukluk eğitiminde çok önemli bir eğitim değeri haline gelmiştir.

Eğitimde öykü anlatımının, dinleyicinin ilgisini çektiği ve kazanılan bilginin daha iyi anlaşılmasına yardım ettiği gözlemlenmiştir. Bunun nedeni insanların öykü aracılığıyla öğrendikleri bilgiyi daha kolay hatırlayabilmeleridir, hele ki öykü dinleyicinin geçmiş bilgi ve deneyimleri ile bağlantılıysa bu daha kolay olabilmektedir (Erpestad, 2013). Bununla beraber, pedagojik amaçlarından başka peri masallarının yer aldığı öykü anlatımı, eğitim sürecinde mutlu ve rahat bir öğrenme ortamı sağlanmasına ve öğrenciler için daha yapıcı ve eğlenceli bir atmosfer hazırlanmasına yardım eder (Nanson, 2005).

Dünyanın her yerindeki farklı eğitim seviyelerinde öykü anlatımı tekniğinin ortaya çıktığını sıklıkla görmekteyiz. Bu noktada öğretmen tarafından hedeflenen eğitimsel amaçlar kadar hedef kitleye de bağlı olarak uygulamanın değişkenlik gösterebileceğini vurgulamak gerekir. Dünyanın her yerinde öykü anlatımı tekniğinden pedagojik olarak hem ilkökul hem de ortaokullarda faydalanılmaktadır. Bununla beraber, öykü anlatımının branşlar arası bir yaklaşımla ve dinamik bir şekilde eğitim sistemimize dâhil edilmesi ancak son zamanlarda ve ülkemizdeki ilkökul ve ortaokul müfredatında yapılan son detaylı değişikliklerle mümkün olmuştur (Tsilimeni 2007).

Öykü anlatımı ile eğitimin kombinasyonu, çocukların mizaçlarını eş zamanlı olarak etkileyebilir ve ayrıca hastalıklar, iletişim, farklılıklar gibi eğitim dünyasının karşılaştığı günümüz meselelerine farklı bir perspektif getirebilir (Alessandro, D., Lewis, T. & Alessandro M., 2004). Dahası, başka kültürleri tanımak için önemli bir araç olması, dil gelişimine imkân sağlaması ve istenen değerlerin kazandırılmasına, hayal gücü, yaratıcılık ve sosyalleşme ile birlikte iletişim becerilerinin gelişmesine yardım etmesinden dolayı öykü anlatımının faydası inkâr edilemez (Tsilimeni, 2007).

Okul Öncesi Eğitimde Öykü Anlatımının Yeri

Öykü anlatımının eğitimin tüm seviyelerinde çok önemli bir araç olduğu bilinen bir gerçektir. Bununla birlikte erken çocukluk eğitimindeki belirtilen öneminden başka öykü anlatımın eğitimsel özelliklerinin çocuklara önemli kazanımlar getirdiği gözlemlenmektedir.

Genel olarak anaokulundaki müfredatın sağladığı esneklik okul öncesi öğretmenlerinin günlük çalışma programlarını sınıflarının ihtiyaç ve kapasitelerine göre şekillendirmelerine olanak sağlamaktadır. Bundan dolayı öğretmenler, çocuklara değişik öyküler anlatarak yaratıcı düşüncenin gelişmesine biraz daha fazla zaman ayırma özgürlüğüne sahiptir (Koulouby-Papapetropoulou, 2007 Tsilimeni, 2007’de bahsedildiği gibi). Unutulmamalıdır ki okul öncesi eğitim kurumlarında henüz etkili bir şekilde kullanılsalar bile öykü anlatımının gerçekleştirilebileceği yerler vardır. Daha spesifik bir örnek vermek gerekirse okul kütüphanesinin herhangi bir köşesi orada eğitimsel çalışmaların gerçekleştirildiğini gösterecek bir şekilde düzenlenebilir (Tsilimeni, 2007).

Günümüzde öğretmen-anlatıcıların, içinden seçim yapabilecekleri zengin bir öykü anlatımı materyaline kolayca erişebildikleri bilinmektedir. Elbette çağımızın anaokulu öğretmenleri diledikleri eğitimsel faaliyetleri planlayıp uygulayabildikleri öykü anlatımını ya da bir öyküyü okumayı sıklıkla tercih etmektedirler. Öykünün pedagojik değeri anlatıcı ve öğrenciyi “Bir varmış bir yokmuş...” ile başlayan tek cümlede bir araya getirmektedir. Bu sayede çocuklar yeni bilgi ve değerlerin öykü aracılığıyla zahmetsizce kendilerine aktarılacağını hissederler. Böylelikle anlatıcı hayatın gelecek dönemlerinin algılarını ve diğer önemli konularını desteklemek için gerekli olan zemini hazırlar (Kready, 2008 Papaggely & Athanasopoulou, 2012’de belirtildiği gibi).

Dahası kültürel öğeleri ve gelenekleri tanıttığı, kelime dağarcıklarının zenginleşmesine yardım ettiği için öyküler çocuklar için önemli bir bilgi kaynağıdır. Bununla birlikte bu noktada öykü kullanımıyla ulaşılan en önemli hedeflerden birinin çocukları eğlendirmek olduğunu vurgulamak gerekir. Okulöncesi çağındaki öğrenciler öykülerdeki kahramanlarla kendilerini özdeşleştirmeye eğilimlidirler ve öykü ile birlikte kendilerini huzurlu, mutlu ve iyi hissettikleri bir fantezi dünyasına mental olarak yolculuğa çıkarlar. Son olarak kurgusal olmalarının ötesinde öykülerin gelecekteki yaşamlarında karşılaşılabilecekleri muhtemel durumlarla ilgili ahlaki değerler ve dersler içerdiğini unutmamak gerekir (Georgiadou vb. 2008, Papaggely & Athanasopoulou, 2012’de belirtildiği gibi).

“PLATON” Özel Ana Okulu’nda Öykü Anlatımı

Bu bölümde öyküler ile ilgili eğitimsel uygulamaların bir özeti ile birlikte “PLATON” Özel Ana Okulu’nda uygulandığı şekliyle öykü anlatımı tekniğinin rolünü ve durumunu açıklayacağız.

İlk olarak anaokulunun her sınıfında parlak ve sessiz bir alan öykü anlatımı köşesi olarak tespit edildi. Bu alanda Yunanca “I” harfi vardır ve çocuklar burada toplanacaklarını bilirler. Aynı zamanda bu alan rahat puf yastıklarla dekore edilmiştir ve çocukların tamamı öykü anlatımı etkinliklerini rahat ve dikkatli bir şekilde takip edebilmektedirler. Ayrıca tavan haftada ortalama 2-3 kez açılan ve öykü anlatımı ya da okuma oturumlarının başladığını işaret eden kurdelelerle süslü tülle kaplanmıştır. Ve bu alan haftada 2-3 kez öykü anlatımı öncesi ve sonrası

eğitim faaliyetleri ve sadece öykü okuma aktiviteleri gibi çalışmalarla birlikte öykü anlatımına da ev sahipliği yapmaktadır. Öğretmenler öğrencilerini öykü anlatımı zamanının geldiğini belirten “makaraya sarılmış kırmızı renkli ip...” ifadesini geliştirmişlerdir. Bu sayede sınıfta çocukların hem büyük beklentiler içine girecekleri hem de bu alana farklı bir saygı duyacakları güzel bir atmosfer yaratılmış olur.

Çocuklara öykü anlatmak, hem anlatımlarını teşvik etmek hem de öyküye bir ilgi uyandırmak amacıyla genellikle değişik aktiviteler eşliğinde yapılır. Öykü anlatımının öncesinde ve sonrasında olmak üzere iki farklı tipte aktivite vardır. İlk olarak, öykü anlatımından önce gerçekleştirilen aktiviteler dinleyiciyi öyküye hazırlayarak onları yavaşça öykünün atmosferine entegre etmeyi amaçlamaktadır. Öte yandan anlatımdan sonraki aktiviteler ise tam tersine çocukların dinledikleri öykü hakkındaki bilgi ve düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Genellikle anlatımdan önceki aktiviteler çocukların bilgi ve düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla öykünün genel (isim, resim, kahramanlar) özelliklerine odaklanmaktadır. Öte yandan, anlatımdan sonrası için tasarlanan aktiviteler kavrama ve yaratıcılığa yönelik alıştırmalar olarak nitelendirilebilir. Kısacası bu aktiviteler öyküdeki bazı sahnelerin canlandırma yoluyla sunumuyla, öğrenciler açısından anlatıcı teatral oyunlarla veya öyküdeki karakterlerin açısından öykünün yeniden anlatılması ile ilgili olabilir.

Sonuç olarak, öğretmen tarafından sürekli okunsalar bile öykülerin çocukların psikolojik durumlarına her defasında farklı bir şekilde yaklaşılabileceği ve etki edebileceği ve böylece otomatik olarak çocukların farklı bir değer kazanabilecekleri gerçeği vurgulanmalıdır.

Sonuç

Eğitim sistemi doğrudan sosyal realite ile bağlantılıdır ve bu yüzden geleceğin vatandaşlarını hazırlarken doğru öğrenme stratejileri toplumun ihtiyaçlarına cevap verir. Son yıllarda gitgide daha fazla önem kazanan öğrenme araçlarından birisi öykü anlatımıdır.

Sonuç olarak öykü anlatımı özellikle küçük yaştan itibaren gelecekte karşılaşacakları hayatın değerleri ve ideallerinin öyküler aracılığıyla öğrencilere öğretildiği okul öncesi eğitimde çok önemli bir öğrenme aracıdır.

